

HAYRİ DEDE'YLE SÖYLEŞİ

HAYRİ DEDE'YLE SÖYLEŞİ

21 Şubat 2014, 11:14

HAYRİ (HASAN) ŞANLI DEDE

(DERVİŞ CEMAL OCAĞI – OVACIK – ZİYARET KÖYÜ)

AYHAN AYDIN

Şiir yazmaya ilk ne zaman başladınız?

Ayhan şiir yazmaya ilkokuldayken başladım. Bizim ev bir dergâh gibiydi, bizim evimiz kendimizin bile değildi, biz marabaydık. Bizim ev her akşam tıka basa dolardı. Kış ayları hele de her Perşembe cem vardı. Daha ilkokula başlamadan önce bana bir sürü deyiş, düvazımam ezberletmişti babam. Mesala bir şiirim de vardır, "Gözlerimi açtım ben bu düynaya. Elif anam ilkin be dedi bana. Daha beş yaşında sakallı babam oku bu duayı de dedi bana (de: söyle). Gibi şiirlerim vardır.

Bize arınmış bir soy olarak bakıyorlardı. Sanki her şeyimiz de Allah tarafından kurgulanmış, bizi bir üst insan olarak algılıyorlardı.

Biz de o tür şeye inanırdık, babam da inanırdı, babam tasavvufi konulara eğilimli olduğu için, bu tür tapınma biçimlerinde kendini biraz yetersiz bulduğu için veya bu ilgiyle tasavvufi inanışlar arasında bir bağ kuramadığı için bocalıyordu, bana öyle geliyor. Daha doğrusu amcamız Haydar Dede (Yağmur) o tasavvufu iyi bilen bir dedeydi. Bir de bizim pirlimizden Seyyid Munzur vardı, onlar tasavvufu çok iyi bilin bilgelerdi. Bir Ali Hadi Emre'nin Babası, Avukat olan, babası Zeynel Emre Dede vardı, o da Baba Mansurluydu. Bunlar tasavvuf çok iyi bilen bilgelerdi. Zeynel Dede bize pek gelmezdi. Fakat Seyyid Munzur'la, Haydar Dede çok gelirdi, bilhassa Haydar Dede biz de çok kalırdı.

Cem yapıldığı gün olsun, olmasın, cem yapıldığında bütün talipler gittikten sonra, sadece dedeler kalırdı. Onların kendi aralarında bir muhabbet meydanı vardı. Onlar bu tarikatı aşip da, marife başlayan dedelerin eğitim aldıkları eğitim alanı gibiydi. Onlar sürüklü konuşurlardı, o bir meydan gibiydi. Eğitim meydanı gibiydi. Mesela Hakk'a ulaşmak için kendini bil, Hakk'a ulaşırsın, derlerdi. Orada sürekli kendini bil Hakk'ı bilirsin, düşüncesi vardı. Kendini bilmeyen bir insanın Hakk'ı bilmesi mümkün değildir. Onun için marifet kapısındaki bilgilere ağırlık veriyorlardı, kendini tanımak için, o zaman ki bilgileri doğrultusunda, kozmik kudretin sırlarını çözmeye çalışıyorlardı. Yani orada genelde kendilerini tanımak, bilmek, evreni bilmek, evrenin sırlarını çözmek için çalışıyorlardı. Mesala benim bir şiirim var; cihan var olmadan, gökte kandildik... Bir dinamit oldum. On sekiz bin alem doğduğu zaman...

Bir de gönül Hakk'ın evidir.

İlkokul çağlarıydı, o dönemde bir de kitaplar vardı o devirde Razbatul Ahbar, (eski yazı) ben de duruyor o. Kenzül Mesayip, Hutbetül Beyan vardı, bunlar eski yazıydı. İmam Cafer Buyruğu vardı, eski yazma, bunlar babamındı...

Hocalar gelir okurdular, Haydar Dede olursa o okurdu, benim babamın okuma yazması yoktu. Hocalara gider kar atardı, onlara yardım ederdi ki, onlar da gelsin kendisine kitap okusunlar, diye. Akşam olunca ev tıka basa dolardı, o kitapları okurlardı.

Daha sonra ilkokul çağında, üçüncü dördüncü sınıfa geldiğime kadar, yeni kitapları da okumaya başlayınca... Eba Müslüm'in kitabı vardı, şiirsel bir şekilde Yemini'nin Faziletnames'i vardı... Hadükatüs Süeda vardı, Saadete Ermişlerin Bahçesi, bunlar yeni yazıydı. Saadete Ermişlerin Bahçesi hiç elden düşmüyordu, hergün okunurdu. Okununca da hüngür hüngür ağlardı, komşular. Yani ilkokul çağındayken, ben kitabı onbeş yirmi kez okuyup bitirmişimdir. Okumaya beni teşvik eden de Haydar Yağmur Dede'ydı. Beni sürekli okuturdu.

Yani şiirimi de ilkokulda dördüncü sınıftan itibaren yazdım. Devam ettim. Tabii o dönem ki şiirlerimi şimdi okuyunca bana gülünç geliyor.

Hangi duygular içindeydiniz?

Hece vezni yazıyordum o dönem. Toplumun içinde arınmış bir soydan geldiğime inanarak, kendimi daha da fazla doğru yola itmeye çalışıyordum. Çocuklarla gider oynardık, başka köylerin çocuklarıyla arkadaşlarım kavga ederlerdi, davara giderken, kavga ettikleri zaman ben karışmazdım, zaten karışmak istesem de o arkadaşlarım bana, sen dedesin sen karışma, derlerdi. Bilakis te kavga eden çocukların önüne gittiğim zaman onlar da benim sözümü dinliyorlardı, o kavgaları ayırıyordum.

O dönemlerde halkın dedelere karşı hürmeti sonsuzdu.

Örneğin Seyyid Rıza'nın akrabalarından birisi Zeynel Top, bir düşmanına karşı geldiği zaman vurup ördürebilirdi. Ama bir dede olunca onun karşısında tir tir titrerdi. Onların biraz da dedelere karşı bir korkuları vardı.

İlkokulu 1956 öğretim yılında bitirdim. 56'de okulu bitirirken, Ovacık'ta bir milli eğitim müdürü vardı, bu adam babamı çok zorladı, benim ortaokula gitmem için çok zorladı, ama o ben ona eski yazı öğreteceğim, dedi. Sonra da anam ben onu elimle götürüyüm imam hatipe kaydedeyim, dedi, babam da onu kesinlikle kabul etmedi. Öyle kaldı. O yıl eski yazı öğrenmeye başladım. Köyde hocalar çoktu, öğretenler de çoktu. Bir gün, 1958 olması lazım, bizim evde pirllerimiz gelmişti, pir mürşit gelmişti. Daha doğrusu babam gidip getirmişti, oradaki komşuları barıştırmak için. O komşuları barıştırmak için altı gün onları hiç bir yere bırakmadı, onları barıştırdılar. Daha sonra davet ettiler, onlar sıraya koyup götürdüler. O günlerde bizim pirlerden birisi benim için bir tören yapmak istedi. Belime kuşak bağladı, dua verdi. Daha doğrusu dedelik yetkisi vermek için. O dönemde ben daha akil bağlı de değildim. On dört yaşlarında filandım. Babam da o daha akil baliği değil, sen bunu niye yapıyorsun, dedi. O da dedi ki, onlar akil baliği de ne yapmışlar. Belime kuşak bağladı, yani aklıma geldiğince "kemer best", mürşitimiz Kazım Oktay'dı. O da dua verdi, sırtıma vurdu, vs. Vs. Sonra yanımdaki Molla Hıdır'a da sonra hocam sen de Kuran'ı ona öğret, dedi. O dede yanıma oturarak harfleri, hecelemeyle bana öğretirdi. Bir zaman sonra, 1962 'de hoca bize geldi, Milla Hıdır, geldi okuttu. Gerçekten de okuyabiliyordum, tamam dedi, yetki verdi, başladım Kuran okumaya. Kuran okumaya başlayınca, babamın düşüncesi, cenaze hizmetlerini de benim yapmamı istiyordu. Ancak şunu söylemekten de geri kalmıyordu, bir yere seni kendileri çağırırlarsa oraya gitme, derdi. Haydar Yağmur Dede'de aynı şeyi söylüyordu: bir yere çağırırlarsa gitme, çağırırsalar git, görevini yap, diyordu.

Kuran okumada Tecvit (Kuran'ı doğru okumak) noktalama işaretleri gibi, doğru okumayı 1964'te öğrendim. Ondan sonra da öğrenmeye devam ettim, onu hiç kesmedim. Babamın isteği olan cenaze hizmetlerini yapmadım. Nedeni de; cenazeye gittiğimiz de ise bakıyorduk herkesin elinde kepçe var, ölüye su döküyorlar. Haydar Dede'nin öğüdü gibi ben bu işi yapmadım. Okumayı hiçbir zaman bırakmadım.

1964'lü yıllarda, sürekli kitap okumaya çalışırken Darwin'in kitapları elime geçti, Türlerin Kökeni, kitabı. Türlerin Köke'ni büyük bir hevesle okudum. Zor Foritser'in Felsefe'nin Temel İlkeleri, isimli kitaplarını okudum, onlara devam ettim.

1967'de İstanbul'a geldim.

İstanbul'a gelirken de, herkes para kazanmayı düşünürken, ben kitap alıp okuyordum. Dört ciltlik bir kitap aldım. Buhari'nin kitabını aldım. Bir de o yıl, kursa, elektronik (radyo tamir) kursuna gittim. O kursa devam ederken de, fizik dersleri vardı, onlara heves ettim, onlara devam ettim.

1968'den 1994'e kadar aralıksız radyo, televizyon işleriyle tamir işleriyle, uğraşım.

1968'de askerliğimi yapıp döndükten sonra, köyde çalıştım, 1977'ye kadar köyde kaldım.

Şiir yapmayı hiç bırakmadım, aksatmadan o çalışmalarını devam ettirdim, şu anda 700 kadar şiirim var. Gene yüz eli, iki yüz'e yakın da kendi ana dilem Zazaca da şiirlerim var.

Diğerlerinin dışında.

Bir de bazı Alevi deyişlerini, Yunus Emre'nin, Harabi'nin şiirlerinden Zazaca'ya çevirdiğim kırk elli şiir de vardır.

Siz bir dönem Nefes Dergisi'nde de bulundunuz?

1994 yılındaydı. Nefes Dergisi'nin ilk çıkış yılı. Daha önceden Cem Dergisi'ni takip ediyordum. Hatta bir kaç makalem de çıktı. O dönemde tasavvufla ilgili bilgilere ulaşmak istiyordum ama ulaşamıyordum. O dönem de Reha Çamuroğlu'nun Cem Dergisi'nde çıkan tasavvufla ilgili yazılarını takip ettim. Bir gün dergiyi elime aldım, baktım ki, Reha yok içinde, yönetim değişmiş. Bir gün de Mecidiyeköy'de kitapçılara baktım, Nefes Dergisi var, baktım Reha (Çamuroğlu) orda. Ertesi gün Nefes Dergisi'ne gittim. Rahmetli Cemal Şener ordaydı. Cemal Şener'i daha önceden tanıyordum. Kendisi aslen Ovacık'lıydı, dedesi Erzincan'a gitmişti. Yanılmıyorsan Yalmanlar Köyü'nden büyük dedesi Erzincan'a gitmişti. Cemal'le çok tartışırdık, kızardım ben ona bazen. Ama onunla anlaşırđık, Cemal'i severdim, ben. O zaman Rıza Zelyut vardı. Daha sonra en çok da Reha'yı görmek istiyordum. Reha'nın ne zaman geleceğini sorarak bir gün gidip onunla tanıştım, Baba Mansur' lu olduğunu söyledi. Babası çocuk yaştayken gelmişti İstanbul'a. O dönemde ben Reha Çamuroğlu'ndan çok şey öğrendim, erkânla ilgili, tasavvufla ilgili çok şey öğrendim. Ondan öğrendiklerini, kendi yaşadıklarımla karşılaştırıyordum. Orada öğrendiklerim daha önce yaşadıklarımla kayışlayınca daha zenginleşiyordum, daha da bilgim artıyordu. Esat Korkmaz da oradaydı. Fakat Esat'la pek fazla muhabbetim olmadı. Bir gün gene dergiyeye giderken, bir yıl sonra, gittim baktım Reha da ayrılmış, Cemal de ayrılmış. Orada Esat Hoca oradaydı, Esat Korkmaz. Esat Korkmaz benimle konuşmak istedi. Tabii bazı sorular sordu, ocağımla ilgili, kimliğimle ilgili. Onları anlattım. Sana ihtiyacım var, dedi. Dedim, hocam ben ne yapabilir ki? Var, dedi. Gel bizimle beraber çalış, sigortanı da yaparım, dedi. Kabul ettim. Ne yapacaktım? Dergi satılacaktı, abone bulacaktım. Ve başladım. Bir ay dolmadan, Esat Hoca benden yazı istedi, dergide yayınlamak için. Hocam dedim, yazı yazmayı beceremiyorum, dedim. Sonra bana dedi ki, Reha Bey'le, Rıza Bey'le konuşuyordun, Cemal'le tartışıyordun, onları yaz getir, bana dedi. Daha sonra bir yazı yazdım göturdüm kendisine, Alevilik'le, namazla, Cemal Şahin'le ilgili bir eleştirim vardı, onu yazdım. Yanılmıyorsan, 18. veya 19. sayıydı ilkyazım çıktığında. İkinci yazım Dersim'de Matem (Muharrem)'di, onu yazdım. Üçüncü yazımda da "Soy Zinciri Artık Sorgulansın"dı. O yazım çıkınca, dergi elime ulaşmadan, çocuklar seni Nejat Birdoğan aradı, dediler. Nejat Hoca'ya telefon ettim, konuştum, dedi senin hakkında yazı yazdım, bu hafta Aydınlık Dergisi'nde çıkacak. Kendisiyle Hacı Bektaş'ta tanıştık. Daha sonra devam ettim, Nefes Dergisi bana tasavvufu öğretti. Odur budur devam ediyorum.

Anlatıma gelince, bazen heyecanlanıyorum. Sabah dörtten sonra dokuz ona kadar sürekli çalışma saatimdir. Ayrıca İstanbul'a ilk gelişimde 1977, burada Alevilerin ihtiyacı olan Hocalık ve Dedelik hakkında, örneğin cenaze hizmetleri oluyordu, Kuran okumaya çağırıyordı, Nikâh (Allah'ın Emri) beni tanıyanlar beni çağırırdı, diğerlerine amcam Seyyid Hıdır'ın telefonunu verirdim, gidip o yapsın, diye. Seyyid Hıdır bana kızıyordu, oğlum sen niye gitmiyorsun, kendini yetiştirirsin, sana ihtiyaç var, sen git diyordu. O yaşlı haliyle birisini getiriyordu, bunun cenazesi, Kuran'ı, Allah'ın Emri var, git onu yap, diyordu. Ben de kendisini kırmazdım. Aynı zaman Seyyid Hıdır Yağmur, Haydar Yağmur Dede'nin kardeşiydi. Onun yanında olduğum vakit sanki babamın hayatta olduğu gibi geliyordu bana. Hiçbir sözünü de kırmazdım. Hele bir hassa cenazelerde beni zorlardı, gönderirdi. O dönemde bazı Sünni hocalar kendiniz gelmiyorsunuz da, leşinizi niye getiriyosunuz camiiye, diyorlardı. Hatta günün birinde Bademlik'te bir camii hocasıyla tartıştım ve de cenazeye bırakmadık ki, o da cenaze namazını kıldırırsın. Mezarlıklardan gelen hocaya kıldırırdık. Yani o dönemlerde çok rastladığım çok aydın Sünni hocalar da vardı, yok değildi yani. Hatta günün birinde bir cenaze vardı, Gazi Mahallesi'nde, cenazeye bir de Sünni hoca gelmişti, mezarlıklardan. Bizim ordaki rahmetli Mustafa Hoca (Sivaslıydı) okuduktan sonra, hocam dedi, sen de cenaze namazını kıl, dedi. Mustafa Hoca helallik alırken, Ehlisünnet Vel Cemaat, derdi. Bir gün kendisine biz Ehlisünnet değiliz, sen neden Ehlüsünnet, diyorsun deyince bana kızdı, doğru dürüst cevapta vermedi, kendisi Alevi olduğu halde, Ehlisünnet, diyordu. O gün Sünni hocaya cenaze namazını kıl, dediğinde hoca karşımıza gelip, Ey Ehlicemaat, dedi. Bu bir son değil, dedi. O gün bu tür sözleri bir

Alevi hocadan duymak isterken, bir Sünni hocadan duymuş oldum, o anda kendimi tutamadım, ama hocam ilk de değil, dedim. Hoca bana baktı, devam etti, çok güzel şeyler de anlattı. Anlatımından sonra cenaze namazını kıldı, ben de bilinçli olarak, cenaze arabasına bindim. Cenaze Bağcılar'a gelecekti, helallik alındıktan sonra Habibler'e gidecekti. Arabada hocaya sordum, çok güzel şeyler anlattınız, dedim. Acaba senin gibi düşünenler var mı? Dedi, çokook, dedi. Bunlar halka bunu anlatabiliyorlar mı, bunu gerçekleştirebiliyorlar mı, diye sordum. Hayır, dedi. Peki, sen yapabiliyor musun, dedim. Hayır, dedi ben de yapayorum, dedi. Peki, neden yapmıyorlar dedim, yap işlerine gelmiyor, ya da yapmıyorlar dedi. Burada neden yaptınız dedim, sizin Alevi olduğunuzu bildiğim için yaptım, dedi. Böyle şeyler de var.

Derviş Cemal'a aşkınız şiire dönüyor? Bu nasıl doğdu?

Hocam, Derviş Cemal Köyü'nde ben doğup büyüdüm, ben Ovacık'da doğup büyüdüm. Bizim Derviş Cemal Köyü'nden ayrılışımızın yılı 1876'dır. Annemin babası Seyid Hıdır, Mezre yani Derviş Cemal Köyü, doğumludur. Babamın babası da o çağlarda, o yıllarda altı yedi yaşlarındaymış, onun adı Seyid Hüseyin'dir. Babamın dedesi Seyyid Mahmud. Seyyid Mahmut dönemin de Seyyid Cemal'de en otoriter seyyidmiş. O köyde Derviş Cemal evladından başka kimse yaşamıyor. O dönemde bazı karışıklıklar çıkıyor. Çıkınca Seyyid Mahmud araya girmesine rağmen, ne yaparsa yapsın barıştıramıyor. Barıştırmak da kendisine en çok yardım eden Seyyid Dede, diyorlarmış, o yapmış. O Menteşlerden'dir. Onlar da Derviş Cemal'lidir. Ama onlar bize bağlıdır, bizim taliplerimiz olur. Yani el ele el Hakk'adır. Bir de Mede (Medine) Ana vardı. Mede Ana bizim yakın akrabalarımızdır. O da otoriter bir kadın olduğu için bizim guruba Silemede giller (enin üzerinde de nokta var) (yumuşak i gibi okunuyor) diyorlardı. Yani Mede'nin (Medine'nin) oğlu Süleymangiller, manasındaydı. Mede Ana Otoriterdi. Orada sorunun çözümü için dedem Seyyid Mahmut, Medine Ana'yla Seyyid Dede olmayınca sorunlar çözülmüyormuş. Onların üçü bir araya gelince sorunlar çözülmüştü.

O yıllarda bir sorun yüzünden bir adam vuruluyor. Bir adamı vurup öldürüyorlar. Onu da Firik Dede'nin büyük dedesinin üzerine atıyorlar. (Firiklerin Dedesi) onlar da o yıl köyü terk ediyorlar.

Ertesi yıl, Seyyid Mahmut sorunu çözemeyince diyor ki, artık benim burada işim bitti. Bastonunu alıyor, kendisinden ayırmadığı bir kitabı varmış, onu da alıp oradan ayrılıyor. Nenemle, dedelerim orada, köyde kalıyorlar. Daha sonra bir divane yetiştiriyor kendisine onunla birlikte Ovacık Bozuşağı Köyü'ne geliyor, orada yerleşiyor, mezarı oradadır. Daha sonra ertesi yıl, Derviş Zürek, onun yardımıyla nenemle, Gülüzar Ana'yla gidip o çocukları getiriyor. Daha sonra da gelip Ziyaret Köyü'ne yerleşiyor. Sonra da dedem orada kalıyor. Bizim arazi Mezre'de kalıyor. Son yıllarda, amcam geldi, bana söyledi. Dava edelim, kayıtlarımız vardır, dedi. Ben kabul etmedim. Dedemin nüfusunu kullanmam, dedim. Babam da buna çok karşıydı, hatta amcamı bu konuda dövmüştür.

Derviş Cemal'a de sürekli gider gelirdik, Hozat ile Köyün arası bir saat kadardır. Köyden bir iki km. aşağı inince kar fazla tutmaz. Ama köyde aynen Ovacık gibi kar vardır. Bazı yılları martta köylüler, kürekle yolu açıyorlardı ki, atla Hozat'a gelsinler. Bu anlatımlar beni etkiliyordu. Orada bir tarih yaşıyor, Ayhan... Fotoğraflar var. Hatta Cem Dergisi'nde yayınlanmıştı. Orman köyün karşı.

Ben de son yıllarda köyüme ev yaptım. Munzur'a karşı... Sen de dostların da gelirse her zaman ağırlamak isterim. Bizim yöreler hayat kaynağı, sıhhat kaynağıdır. Her şeyi olağanüstüdür.

Derviş Cemal'de direkt bal aktığına inanılan bir ev var. Bal direkt akmaktadır. Fakat buna ben batini bir yorumla yorumlamıştım. Bilimsel olarak direkt bal akmaz. Orda dosttan gelen acı sözü, direğin de bal eyledi, diye bir şiirim vardır. Ben onu böyle yorumladım. İşte elimde o evin önünden çekilen bir fotoğraf var. (fotoğrafı gösteriyor) her taraf kardır. O evin karşısında bir ağaçlık vardır. Orası bir ziyaretir. Evden oraya yirmi dakikada gidilir. Orada bir kulübe yapılmıştır. Ama bizler cemevi yapmak istiyoruz. Suyu

yok, onu da getireceğiz. Orası kurbanların kesildiği yerdir.

Etkileniyordum, atamızın yeri, atamızın Batıdan ilk geldiği köydür. O köye batıdan nasıl geliyor onu da anlatayım: Seyyid Derviş Cemal.

Afyon Döğ'er'deki Seyyid Cemal Türbesi'ni biliyorsunuz siz de gittiniz, Altıntaş'da var.

Altıntaş'takine de gittim ama Seyyid Kemal, diyorlardı.

O yanlıştır. O kasıtlıdır. Sen kitabında yazmıştın, her ikisi de görmüşsün, ama sen doğru yazmışsın gerçekten de oradaki Altıntaş'daki Cemal Sultan türbesidir. Orada Seyit Kemal yok. Bu konuda Hüseyin Yalçın'ın kitabı iyi bir kaynaktır. Tarih de yanlıştır. Yazın orda kalıyormuş, Döğ'er'de. Kışın da Altıntaş'a geliyormuş. Yani aynı şahıslar.

Ama orada da mezar var? İki türbe var. İki de aynı olabilir.

Seyyid Cemal'in Asil Doğan'dır. Asil Doğan Gelibolu'ya giderken veya dönerken denizciler kayık vermiyor... O odur. Onun Mezarının Biga'da olması lazım. Hüseyin Yalçın Bigadiç'te diyor. Seyyid Erdoğan da Asil Doğan'ın oğlu. Onun mezarı Bergama'dır. (Dedemle, babam bunu sürekli anlatırlardı) Derviş Erdoğan'ın oğlu'nun İsmail Erdoğan'dur. Babam böyle diyorlardı. Bunun mezarının Yatağan'da olduğunu söylüyor. Şeyh Bedreddin isyanı 1416'da başlıyor. Börklüçü Mustafa Aydın'dan huruç ediyor. Börçlüce Mustafa'nın isyanına Seyyid Derviş Cemal'in katılmaması mümkün değildir. Katılmıştır. İsyân bastırıldıktan sonra, Keskin'deki Seyyid Haydar Sultan Dergâhı'na sığınıyor. Bunu Dedemoğlu'nun bir şiirinden çıkarıyorum.

“Güzelsin Serez'in Şahı Güzelsin

..... son kıtasın

Dedemoğlu söyler çerağı uyandırır

Karanine Eşiğine yüz sürer

Derviş Cemal babam murada erer

Güzelsin Serez'in Şahı Güzelsin...

Dedemoğlu Ali Oğlu gibi, Şeyh Bedreddin ardıllarındandır, hayranlarındandır. Keskin'e geldikten sonra bir dönem orada kalıyor. Oradaki Postnişin, Haydar Sultan'ın torunlarından, o aynı zamanda Derviş Cemal'in akrabalarındandır. Oradan da, akrabasının da tavsiyesinle, derviş kıyafetinde, Malatya'daki Şah Ahmet Dede Dergâhı'na gelir. Teslim Abdal, Derviş Ali Seyyid Ahmet Dede'nin torunlarıdır. Onlar da Şeyh Bedreddin hayranlarıdır. Oradadan kendi adını taşıyan Hozat'ta Derviş Cemal Köyü'ne geliyor. Geliş tarihi kesin olarak Şeyh Bedreddin'in asılma tarihinden sonradır. Onun gelişi de ondan sonradır. 1420'den sonradır. Zaten kendi mezarının üstünde ölüm tarihi olarak 1440 net bir şekilde görülmekte, okunmaktadır.

Benim bir farkım vardır Ayhan. Ben hiçbir kurumu ayırmam. Eleştirilecek yerler varsa eleştiririm. Ben seni çok seviyorum. Senin yerin ayrıdır. Yıllardır seni tanıyorum, hep aynısın... Ben de bunu seviyorum.

Ben taliplerim, insanlar hangi dilden anlıyorlarsa ben o dilden konuşurum. Bazılarına Kürtçe, bazılarına bilmeyenler Türkçe konuşurum. Bizim Afyonda'ki taliplerimiz Türkmen'dir. Ben onlara Türkçe konuşurum. Diğerlerine Zazaca. Bizim Kırmança konuşan akrabalarımız da vardı, ama biz o dili bilmiyorduk, biz Zazaca konuşurduk. Biz de din, dil, ırk ayrımı yoktur. Herkese sevgiyle bakarız.

Benim taliplerimiz arasında Ermeni de vardır. Halit diye bir Ermeni vardı, o Alevi olmuştu, benim babamın talibiydi. Kemah'ın Oğuz Köyü'nde kalıyordu. Bizim talibimizdir.

Hep kendinizseniz? İç dünyanız çok zengin ve kendi iç dünyanızı sürekli dinliyorsunuz?

Boş bir şey uğruna bir ömür geçti...

Mal biriktirmek ilk dönemlerde haram gibi geliyordu. Babamın hiç bir şeyi yoktu. Ne tarlası, ne bağı vardı. Nerde akşam orda sabah. Ev hiç boş kalmazdı, eğer o misafire verecek küpümüzde yağımız olmasa da sanki o bereketi o misafirler getiriyorlardı. Bizim yârin ne olacak, diye bir endişemiz yoktu. Sonra evde bizim kaldığımız köydeki Derviş Cemal talibiydi. Onların içinde büyüdük. Bizim talipler genelde uzaktı. Ama bizim ev taliplerin evi gibiydi. Bir gün cenaze vardı, babalığım yani müsahibimin babası, o gelirken eve gidelim

yemek ye, diyor. Onunla beraber eve geliyorlar. Annem çorba koymuş, ayrınlı. Ocağın üzerinde. İçeri gelirken, Ferolar'dan iki adam gelmiş. Birinin elinde un var, diğerinin elinde kepçe bizim tencerenin başında. Onlar keşkeği yapıyorlar. Annem de yağı getiriyor, yemeği yapıp yiyorlar. Yani bizim kapımız açıktı, çay oradaydı, şeker oradaydı, her şey açıktaydı, herkes gelip evi kullanıyordu. Bizim ev dede eviydi, herkese açıktı. Bir kurban olsaydı, bir dede gelseydi eve, evin vazgeçilmez hiçmezci Ahmet Özer vardı, annesi vardı ikisi nur içinde yatsın, o gelirdi keserdi, pişirirdi, suyu bile Ahmet kendisi taşırdı. Biz böyle yaşadık. Ve babam 1976'da vefat etti. Annem 1992'de vefat etti.

Yani bu sizin hayat felsefeniz mi oldu?

Evet öyle. Ben de okuduğum kitaplarla, küçükken yaşadıklarımla harmanladım. Benim kalbim çok geniştir, zengindir, şu anda fakirlik içinde de olsam kendimi hiçbir yoksulluk içinde hissetmem. Ben olayım olmayayım, bizim taliplerimizi hanım ağırlar, bakar... İstanbul'a geldiğim zamanlarda, köyden gelenler hep bize gelirlerdi, doğru dürüst işim olmadığı halde onlara bakardık. Yine bir Ovacık'lı İbrahim Gündoğdu, dedi ki sen ne yapıyorsun hergün evinde bir Kürt var, burası İstanbul burada böyle idare edemezsin? Biraz kendine gel, çeki düzen ver kendine. Ben de diyordum ki, hergün evde bir tencere torba varsa, o gelse de birlikte yeriz, olmasa... Vallah ben bilmem ben seni uyarıyorum, dedi. Senin ceddine aşkı niyaz oluyorum, dedi. Değişen bir şey olmuyordu. Köy gibi gelenim, gidenim eksik olmuyordu. Aynı şekilde Sünnilerle de birlikte yaşıyordum. Hatta Halıcioğlu'ndaki evden Gazi'ye giderken, mafya evime el koydu, aldı. Evin asıl sahibi yeri bize vermeye çalışıyordu. Komşularım kendi aralarında para topladılar ki, biz alalım orayı. Bir de ortak bulduk. Sonra mafyanın eliyle başkaları elimizden aldılar. Komşularım günlerce bizim yanımızda oturuyordu. Hatta komşularımız, şimdi buraya gelenin kapısı böyle açık olacak mı, diyorlardı. Konşularımın hepsi Sünni'ydi. MHP'lisi, ANAP'lısı, DYP'lisi, CHP'lisi vardı... Ama orada bir ayırım gözetmiyorlardı. Halk temizdir, saftır. Ben halkta bir şey göremem. O halkı yönlendirenler, kanaat önderleri, parti yöneticileri birşeyler yapıyorlar. Yoksa bu halk kardeşçe bir arada yaşarlar.

Şu anda durum nasıldır?

Gazi Mahallesi'nde evim var. Küçük kızım ABD.'de. Büyük oğlan evlendi. Büyük kızım, küçük oğlum halen benimle yaşıyorlar. Onlar İstanbul'da kalıyorlar.

Siz köye gidiyorsunuz?

Evet, yazın köye gidiyorum. Kışın buraya geliyorum.

Bir de bazı dedeleri eleştiriyorsunuz, şiirlerinizde?

Siyaset ticaret bir de dedelik...

Bir arada yürüyormuş bilmezdim

Cahil bir topluma sahte hocalık

Uyanıkca yapılmış bilmezdim

Bir yanda bakarsın Hakk'adır yönü

Bir yanda kazançlı meta dükkânı

Bir yanda partinin ilçe başkanı

Uyanıkça yapılmış bilmezdim

...

Bu dedeler çoğunlukta, daha doğrusu kendini toplumun önderi olarak görür, üst insan olarak görürler. Bir de kendi aşiretlerini, yani kendi etnik kimliğinden uzaklaştırarak başka kimliklere karıştırırlar, bunlar çoğaldı. Sonra kendisini dinlemeyenleri düşkün ilan ederler, illa benim dediğim olsun, derler. Sonra dedelikten uzaklaşmışlardır. Bilinçsizce, sade ben varım, derler.

Örneğin birisi dikildi önüme; sen pirini tanıımıyorsun, senin pirin kim dedi? Ben de dedim ki benim pirim kitaplarım. Yok, dedi. Sen pirini tanıımıyorsun. Yani kendisi pir, beni talip olarak gördü.

Bir başka dede de kendisinde bir emanetim vardı (babamın döneminde bir kitap vardı) o kitabı rahmetli babası benim babamdan istemişti. Babama ısrar etti, okuyup getireceğim

deyip aldı, götürmedi. Aldı götürdü, getirmedi. O dede bize gelince beni yanına oturturup bana eski yazı öğrettirirdi. Oldukça olgun bir dedeydi, okuryazardı. Bu son dönemlerde kendisinden kitabı istedim. Dede de, zaten benim çocuklarım eski yazı bilmiyorlar, o bende emanet bunu sana getireceğim, dedi. Sonra nur içinde yatsın kendisi vefat etti, biz de İstanbul'a geldik. Kitap orda kaldı.

Bundan bir kaç yıl önce oğlundan istedim, hatta o kitabı onun evinde gördüm, istedim. Kendisinden kitabı isterken, bana dedi ki, sen pir tanımazsın, mürşit tanımazsın, ikrar tanımazsın, müsahip tanımazsın... Bana hakaretler yağdırdı. Yanımızda bir kaç akraba da vardı. O anda kendimi tutamadım; bana pirlük yapman için benden en az yüz adım ilerde olman lazım, dedim. Öğle deyince bana küfretti. Ben de eyvallah dedim, ayrıldım. Bir zaman sonra duydum, beni aforoz etmiş, ben kurban kesecekmişim. Oysa bu adam benim pirim değil, mürşidim değil, bu gücü kendinde nasıl buluyor?

Diğer dedeler baktığım vakit te Alevilik hakkında pek bilgileri yok.

Sadece Evladı Resul oldukları için ben dedeyim, pirim diyorlar.

Oysa pir ve mürşit olmanın şartları var: birincisi: nesli saada olmak. Yani Muhammed Ali soyundan olmak gerekir. Muhammed Ali soyu Ali ile Fatma'dan yürüyen soydur.

Atalarımızdan dinlediğimiz anlatılara göre; Kerbela Olayı'nda bu soydan sadece İmam Zeynel Abidin kurtuldu. Bu nedenle İmam Zeynel Abidin'e Ademi Sani (İkinci Adem) diyorlardı. Soy Zeynel Abidin'den yürüdü. İmamlar da bu soydan geldi. Günümüzde dedelik yapmak illa da Nesli Saada olmak koşulu olmaz, diyenler de var. Ancak Nesli Saada olmayan birini, getirip bu pirdir diye, toplumun karşısına dikerseniz toplumla alay edersiniz. Öyle bir şey olmaz.

Bilge ve arınmış insana rehberlik verebilirsiniz. Ama onun eliyle ikrar biat alamazsınız.

Yolun kurallarıdır; asırlardan beri bu yoldan gelen bilge mürşit ve pirlere ile yürütüldü.

İkincisi: arınmış olmak. Yani eline beline, diline sahip olmak. Kendi kişisel menfaatini toplumun menfaati üzerinde tutmamak. Sürekli toplumun ortak menfaatini korumak. Her zaman toplum yararına olan iyi işler yapmak. Eşit, adil ve özgürlükten yana tavır almak.

Üçüncüsü: eğitilmiş olmak. Dört kapı, kırk makam, kâmil toplum okulunu başarıyla tamamlamak. Seyrü Sülük'ü tamamlamak, Meşayih Küpbar ilmini bilmek. Yani üniversite düzeyinde eğitim görmek. Mürşit batini manada akıldır, bilgedir. Aklın ete kemiğe bürünmüş halidir. Mürşitlik ve pirlük ise aklın kurumsallaşmış halidir. Mürşitten akan bilge akışı talibin gönlünü gebe bırakır. Kırksekiz Cuma sonra ağız yoluyla doğum gerçekleşir. Tel olarak çalar, söz olarak söyler. İşte Kuran'ı Natık odur. İşte Alevinin Kamil Toplumu o zaman yaratılır.

(İlk söyleşinin sonu)

Söyleşi: Ayhan Aydın, İstanbul, 2013